Aan de leden van de Vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

E-mail:·cie.ocw@tweedekamer.nl

cc: Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Dr. M. Bussemaker

Bezoekadres
Houttuinlaan 3
3447 GM Woerden

Postadres
Postbus 8456
1005 AL Amsterdam

T 088 368 0 368
I fnv.nl

Datum
20 januari 2017
Ons kenmerk
17-011/HB/IC/HC
Onderwerp
AO Strategische Agenda Hoger Onderwijs

Uw kenmerk

Telefoonnr.
020 58 16 344
E-mail
Isabel.coenen@fnv.nl

Geachte leden van de Vaste Commissie,

De basis op orde

Hierbij ontvangt u de reactie van de vakorganisaties FNV, CNV en VCP voor de bespreking van de Strategische Agenda Hoger Onderwijs in het AO van 25 januari a.s.
Met de invoering van het studievoorschot is de belofte gedaan dat de vrijgekomen middelen worden geïnvesteerd in de kwaliteit van het onderwijs. Wij vinden het van essentieel belang dat deze 'extra' middelen daadwerkelijk worden gebruikt om de kwaliteit van het onderwijs te vergroten.

Daartoe pleiten de vakorganisaties voor:

- Landelijke kaders voor de besteding van de onderwijsmiddelen.
- Stabiele en structurele bekostiging.
- Meer handen voor de klas en ruimte voor deskundigheidsbevordering.
- Een door de sector gedragen definitie van onderwijskwaliteit en kwaliteitsafspraken.

Landelijke kaders voor de besteding van de onderwijsmiddelen

Dat geldt voor het hele onderwijsbudget, maar in het bijzonder voor de 'extra' middelen die vanaf 2018 geleidelijk vrijkomen uit het leenstelsel. In het SER-advies Strategische Agenda Hoger Onderwijs[1] pleit de SER voor landelijke kaders voor besteding van middelen en kwaliteitsimpulsen, waarover verantwoording kan worden afgelegd. De vakorganisaties

[1] SER-advies Leren in het hoger onderwijs van de toekomst. SER-advies over de strategische agenda hoger onderwijs 2015-2025, 16 oktober 2015

ondersteunen deze opvatting. Wij vinden het belangrijk dat zowel de minister als de onderwijsbestuurders over een aantal jaren kunnen verantwoorden wat zij met het geld van de basisbeurs hebben gedaan. Daarbij dienen er kaders te komen, die garanderen dat het geld daadwerkelijk wordt geïnvesteerd in meer docenten en het primaire proces. Bijvoorbeeld door een norm vast te stellen voor een realistische docent-student ratio, die het mogelijk maakt om uitdagend en kleinschalig onderwijs aan te kunnen bieden met ruimte voor bildung, het ontwikkelen van 21 century skills en andere vaardigheden, waarmee studenten worden toegerust om een bijdrage te leveren aan de samenleving en een duurzame plek kunnen verwerven op een steeds veranderende arbeidsmarkt.

Naast landelijke kaders moet de inspraak en zeggenschap van studenten en docenten worden verbeterd, waarbij docenten meer eigenaarschap krijgen over de ontwikkeling en uitvoering van het onderwijsproces. Door de zeggenschap en het eigenaarschap zo laag mogelijk in de organisatie te leggen, zal ieder zijn verantwoordelijkheid nemen en zal de kwaliteitsimpuls zichtbaar worden. Van essentieel belang is dat medewerkers en onderwijsteams hiervoor de ruimte krijgen en worden gefaciliteerd en middelen krijgen om dit te kunnen realiseren. De (rechtspositionele) arbeidsvoorwaarden blijven de verantwoordelijkheid van sociale partners op landelijk niveau en aan de lokale tafels.

Stabiele en structurele bekostiging

Met de besteding van de onderwijsmiddelen willen we extra aandacht vragen voor de werkgelegenheid en het terugdringen van flexibilisering binnen het hoger onderwijs. Daartoe pleiten we voor meer vaste banen, stabiele contracten en carrièrepaden in het hoger onderwijs, waardoor medewerkers zich daadwerkelijk kunnen ontwikkelen en daarmee ook een grotere bijdrage kunnen leveren aan de kwaliteit van het onderwijs.

In het WO moet een groter deel van de middelen naar de eerste geldstroom, zodat er kan worden geïnvesteerd in structurele academische posities van universitaire (hoofd) docenten en hoogleraren die een substantiële bijdrage leveren aan beide primaire processen - te weten het wetenschappelijke onderwijs én het ongebonden wetenschappelijke onderzoek. De tweede en derde geldstroom in het universitair onderzoek leiden nu tot veel bureaucratie, enorme verhoging van de werkdruk en lasten en een toename van onzekere en tijdelijke contracten, mede omdat de geldstroom niet zeker is. Ook voor het onderwijs worden voornamelijk jonge medewerkers met tijdelijke contracten aangenomen. De flexibilisering bij het wetenschappelijk onderwijs gaat daarmee ten koste van de kwaliteit en continuïteit van het wetenschappelijke onderwijs en ongebonden onderzoek.

Daarbij is in de afgelopen jaren de student-docent ratio[2] binnen het WO enorm toegenomen. De toegenomen student-docent ratio heeft o.a. geleid tot een veel te hoge werkdruk. Dit blijkt ook uit recent onderzoek van de FNV[3] en VAWO. Uit dit onderzoek blijkt

[2] https://www.vawo.nl/vawo-factsheets-over-financiering-wo-en-medezeggenschap/

[3] https://www.fnv.nl/site/nieuws/webassistent/Annika-Heerekop/werkdruk-medewerkers-universiteiten-ongezond-hoog-2/rapportwerkdrukuniversiteitenjanuari2017.pdf

dat bijna 7 van de 10 medewerkers van de Nederlandse universiteiten de werkdruk hoog tot zeer hoog ervaart. De belangrijkste redenen liggen in de toename van het aantal studenten, de combinatie van teveel verschillende taken, het centraal stellen van de ranking - hoe de universiteit scoort ten opzichte van de universiteiten nationaal en internationaal - zonder de (financiële) middelen hierop aan te passen en subsidieaanvragen voor financiering van onderzoek. Ook is er de laatste jaren flink bezuinigd op het ondersteunend personeel, zodat ook daar de werkdruk flink is toegenomen.

Ook in het HBO neemt de werkdruk toe. Dit blijkt o.a. uit een enquête[4] onder 400 AOb-leden in het hoger onderwijs. Uit dit onderzoek komt naar voren dat door de toename van het aantal ZZP'ers en docenten in tijdelijke dienst de toch al hoge werkdruk in het HBO flink toeneemt. Het komen en gaan van flexdocenten gaat volgens veel geënquêteerden ten koste van de kwaliteit van het onderwijs.

Naast meer stabiele contracten is het voor het HBO vooral van belang dat er geïnvesteerd wordt in de kwaliteit van het onderwijs door meer docenten, die gepromoveerd zijn, aan te nemen, meer carrièrekansen te bieden en te investeren in tijd en geld voor de huidige HBO docenten om een of meer masters te halen.

Meer handen voor de klas en ruimte voor deskundigheidsbevordering

De vakbonden vinden het van essentieel belang dat het 'extra' geld wordt geïnvesteerd in kleinschalig en uitdagend onderwijs en kritische ongebonden onderzoek met aandacht voor persoonlijke ontwikkeling. Allereerst door gestalte te doen aan de belofte voor het aantrekken van 4.000 extra docenten (2.500 HBO en 1.400 WO) inclusief deskundigheidsbevordering en talentprogramma's, waarvoor 60% uit het studievoorschot beschikbaar moet worden gesteld. Hoewel dit ons inziens niet genoeg is om het tekort aan personeel in het onderwijs op te lossen, is dit een belangrijke eerste stap die in ieder geval moet worden genomen.

Een gedragen definitie van onderwijskwaliteit en kwaliteitsafspraken

Bij de invulling en totstandkoming van de prestatieafspraken is te weinig rekening gehouden met kwaliteitsopvattingen van studenten, docenten en het ondersteunend personeel. Effectieve medezeggenschap en daadwerkelijke betrokkenheid van studenten en docenten (als kernactoren) ontbreken. Bovendien hebben deze afspraken geleid tot perverse prikkels, veel bureaucratie en meer onzekere contracten in plaats van het vergroten van de daadwerkelijke kwaliteit. De vakorganisaties willen dan ook geen nieuwe prestatieafspraken, maar pleiten voor afspraken over kwaliteit (o.a. goede stage- en leerwerkplekken) die vooral regionaal/decentraal moeten worden vormgegeven in

---

[4] http://www.aob.nl/default.aspx?id=272&article=10562&q=onderzoek&m=

samenwerking met het afnemend beroepenveld (studenten, vakbonden, instellingen/bedrijven en maatschappelijke organisaties), waarbij de eindverantwoordelijkheid van het onderwijs bij de onderwijsinstellingen blijft. Voorts pleiten we voor landelijke normen voor de besteding van de lumpsum. De huidige bestedingsvrijheid van besturen leidt ertoe dat er nu geen garanties zijn dat middelen ook daadwerkelijk aan onderwijs worden besteed. Dit blijkt ook uit het laatste rapport van de rekenkamer[5] van 18 mei 2016. Dat moet echt anders.

Wij hopen dat u deze punten meeneemt in uw bespreking op 25 januari 2017. Graag zijn wij bereid deze punten toe te lichten in een persoonlijk gesprek.

Met vriendelijke groet,

Han Busker
Dagelijks Bestuurder FNV

Nic van Holstein
Voorzitter VCP

Willem Jelle Berg
Dagelijks Bestuurder CNV

Douwe Dirk v.d. Zweep
Voorzitter AOb

Marijtje Jongsma
Voorzitter VAWO

Loek Schueler
Voorzitter CNV Onderwijs

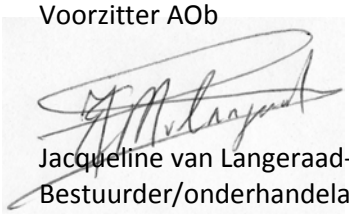

Jacqueline van Langeraad-Goes,
Bestuurder/onderhandelaar UnieNFTO

5 http://www.rekenkamer.nl/Publicaties/Onderzoeksrapporten/Introducties/2016/05/Verantwoordingsonderzoek_2015/Resultaten_verantwoordingsonderzoek_2015_bij_het_Ministerie_van_Onderwijs_Cultuur_en_Wetenschap